

Reeks

Het Groen!-manifest anders bekeken

Op 15 november 2003 koos het congres van Agalev voor een nieuwe aanpak en een nieuwe naam. Groen! was geboren: een nieuwe start van het groene politieke project in de 21ste eeuw. Het congres keurde ook een manifest goed. Dat is sindsdien uitgewerkt en geeft de basislijnen aan van het hernieuwde project van de Vlaamse groenen als groen-progressieve partij.

Het manifest kreeg als titel 'De economie radicaal vernieuwen, om beter te leven'. Het is 32 pagina's lang en is gebaseerd op 11 pijlers:

1. Duurzame economie
2. Een politiek van de tijd
3. Een energie-revolutie
4. Een transport-revolutie
5. Ecologie en gezondheid
6. Een nieuwe visie op fiscaliteit
7. Zorgzekerheid en samenleven in diversiteit
8. Wonen in een leefbare omgeving
9. Degelijke openbare diensten
10. Levende democratie en cultuur
11. Een andere globalisering

Geïnteresseerde lezers kunnen het Groen!-manifest downloaden via www.groen.be

Het Groen!-manifest is niet zomaar een ideologische basistekst: op de laatste pagina van het manifest wordt er ook een appèl gedaan aan iedereen die zich aangesproken voelt om de tekst verder uit te bouwen en te verfijnen. Daarom ontstond binnen de *Oikos*-redactie de idee om een reeks op te starten waarin het Groen!-manifest wordt voorgelegd aan enkele kritische stemmen uit sociale, ecologische of culturele bewegingen. Het ACW, de koepel van de christelijke werknemersorganisaties, mag de spits afbijten. Bij monde van algemeen secretaris Ann Demeulemeester geeft het ACW hieronder haar visie op het manifest van Groen!.

---

1. DE VISIE VAN ANN DEMEULEMEESTER (ACW)

Het nieuwe programma van Groen! kreeg de niet mis te verstane naam 'manifest' mee. De naamsverandering van Agalev naar Groen! lijkt nu definitief een keuze in te houden voor de ecologische profilering in plaats van het vroegere beeld van het alternatieve, het andere – wat breder was maar vager. Het manifest bevestigt dit: het programma van Groen! ziet de ecologische weg als dé progressieve, revolutionaire aanpak, de offensieve benadering voor verandering.

Vanuit het oogpunt van een sociale beweging zoals ACW blijft het altijd wenen om eerst de milieuproblemen de revue te zien passeren en dan in afgeleide orde de sociale uitdagingen. Dit neemt niet weg dat deze laatste uitgebreid in kaart worden gebracht en ruime aandacht krijgen, wat vroeger niet steeds het geval was. De luiken in de tweede helft over gezondheid en zorgzekerheid, over betaalbaar wonen, cultuur en onderwijs en over globalisering bevatten belangrijke sociale prioriteiten, een aantal krachtige analyses en concrete voorstellen die zeer behartigenswaardig zijn. Het manifest opent met een radicaal groene invulling van duurzame economie.

Na het lezen van dit manifest rijst de vraag hoeveel mensen te vinden zijn voor deze groene zienswijze en de voorgestelde radicale oplossingen. Bij velen bestaat intussen een zekere gevoeligheid voor de milieurisico's en vooral de gezondheidsrisico's die ermee samenhangen. Maar hoeveel mensen en bijvoorbeeld verantwoordelijken in verschillende maatschappelijke sectoren

zijn echt aanspreekbaar voor dit groen-progressief project? Dit mag niet verkeerd verstaan worden: de ecologische beweging vormt maatschappelijk en economisch noodzakelijkerwijze een tegenstroom. De vraag is evenwel hoe ver het politiek-ecologisch project kan/mag radicaliseren. Gaat Groen! voor radicaliteit of gaat men het gesprek aan met de bevolking en met andere maatschappelijke krachten en zoekt het een weg die haalbaar en herkenbaar is? De praktijk lijkt dubbel: de teksten zijn steevast radicaal, heel wat beleidsuitspraken waren en zijn dat ook. De beleidspraktijk op federaal, Vlaams en Antwerps niveau daarentegen is eerder een afschaduwing: er was de afgelopen jaren weinig plaats voor groene accenten, laat staan voor een groen totaalproject, wat men ook moge beweren. De keuze voor radicaliteit in het manifest komt daarom niet helemaal geloofwaardig over, m.a.w. een tweede reden om zich te bevragen over de wenselijkheid en houdbaarheid van het radicale of revolutionaire karakter van het manifest. Geloofwaardigheid kan je niet terugwinnen door harder op je borst te kloppen. Groen! staat m.i. voor de uitdaging zijn politiek en maatschappelijk project te vertalen naar een reëel alternatief dat inpasbaar is in het leven van mensen van vandaag. Het radicale ecologische alternatief lijkt politiek in België en Europa geen reëel alternatief wegens te weinig dragende kritische massa bij de bevolking.

Deze vragen reiken uiteraard verder dan het waardevolle van de gepresenteerde

teksten. Het gedachtegoed is coherent, duidelijk, helder en uitdagend geformuleerd en bevat af en toe creatieve oplossingen. Er is een zeker evenwicht gezocht tussen 3 basisprincipes van duurzame ontwikkeling - m.n. ecologisch, sociaal en democratisch - met uiteraard het accent op het eerste als hefboom voor de andere dimensies.

Er is systematisch aandacht voor de financiering van de voorstellen, maar eco-fiscaliteit is uiteraard, indien effectief, bron van steeds minder inkomsten... Andere alternatieven zijn noodzakelijk. De medewerking aan de parse belastingverlaging en gratis-bedeling schept daartoe onvoldoende vertrouwen.

In de commentaar per hoofdstuk is het slechts mogelijk bij enkele elementen stil te staan.

De ecologische industriële revolutie, die tienduizenden jobs zal creëren, overtuigt helemaal niet. De voorgestelde hefbomen zijn relevante duurzame correcties en aansturingsprincipes van de markt maar ze zijn ontoereikend om hiervan de ecologische revolutie te verwachten.

Een tijd- en combinatiebeleid zijn noodzakelijke instrumenten in het arbeidsmarktbeleid maar het is onrealistisch om hiermee een half miljoen werklozen aan de slag te helpen. Hier zoeken we tevergeefs opleiding en begeleiding van werklozen, het recht op werkervaring, het wegwerken van werkloosheidsvallen, een visie op de VDAB, de werkoosheidscontrole, het lokale werkgelegenheidsbeleid. Ook van sociale economie valt meer te verwachten bijvoorbeeld door het in te bedden in het concept van duurzame economie en te koppelen aan vernieuwde aandacht voor de coöperatieven. Inzake energie is het aanbrengen en voorop plaatsen ervan een goede optie, maar de sociale dimensie (opzeggingen en afsluitingen, budgetmeter, stroombegrenzing) is ver-

onachtzaam. Het luik over mobiliteit leest ietwat te vrijblijvend en te voorzichtig. De eerste hefboom over grenzen aan groei van verkeer is een vertoog zonder voorstellen. De uitgangspunten bij gezondheid, preventie en eerstelijnsgezondheidszorg enerzijds en toegankelijkheid anderzijds, zijn herkenbaar evenals die bij zorg, sterker sociaal beleid en sterker zorgbeleid. Het sociaal beleid en een armoedebeleid verdienen een meer gedetailleerde invulling. Principes in de zorg als subsidiariteit, zorg op maat, zorgnetwerken worden reeds jaren naar voren geschoven door de thuiszorg, door de gebruikers zelf, door allerlei verenigingen bijvoorbeeld van mantelzorgers. Het stoort enigszins dat dit plots de "ecologie van de zorg" wordt genoemd. Het hoofdstuk 7.2 over de multiculturaliteit is het eerste hoofdstuk waar het woord middenveld valt en het eerste waarin de versterking van het (allochtoon) middenveld als concrete hefboom wordt vermeld (dit gebeurt ook in het tiende over democratie). Het is trouwens het hoofdstuk met de meeste concrete voorstellen. Ook wonen krijgt een opvallende aandacht. Het luik over openbare diensten brengt een degelijke analyse en drie goede speerpunten maar is in de uitwerking spijtig genoeg beperkt tot het federale spoor en de post. In het licht van de Vlaamse verkiezingen zou in elk geval ook De Lijn niet mogen ontbreken. Het luik over democratie en cultuur bevat zowel onderwijs, cultuur, als een beperkt luik over democratie. Wat dit laatste betreft leren we de visie niet kennen over lokaal en bovenlokaal beleid, behoorlijk bestuur, kerntaken van de overheden, democratische spelregels, interactieve democratie en participatie. Na de mislukte ontwerpen van gemeente- en provinciedecreet, het nieuwe kiesdecreet verbaast dit. Onderwijs is een beetje een gemiste kans. Het gaat hele-

maal niet om het gedateerde voorstel van kleine klassen maar om zorgverbreding, differentiatie, gelijke kansen, wat een waaier aan maatregelen vergt. Onderwijs met zorgverbreding maakt gebruik van verschillende groeperingsvormen: individueel, kleine groepjes, niveaugroepen, klassikaal, grotere groepen (2 klassen). Het CLB moet zijn onafhankelijke positie bewaren om als brug, als vertrouwensfiguur te kunnen optreden tussen kind of jongere en zijn gezin en de school. Veel leer- en ontwikkelingsproblemen spelen zich af binnen de interactie tussen kind en school en leiden regelmatig tot conflictueuze situaties waarin een onafhankelijke derde een belangrijke rol te spelen heeft. Leerlingenbegeleiding vanuit de school is van een andere orde dan de begeleiding van het CLB. Het laatste hoofdstuk over globalisering veronachtzaamt de (potentiële) rol van Europa.

Er blijven tenslotte een aantal elementen waarvan de lezer die actief is in een sociale beweging op zijn honger blijft:

- waar blijven de mensenrechten in dit verhaal?
- hoe ziet Groen! de staatshervorming en de bevoegdheidsverdeling of doet men liever alsof de discussie niet bestaat?
- hoe staat Groen! tegenover de andere machten en krachten: media, justitie, wetenschap?
- hoe staat men tegenover het vrije, niet-commerciële initiatief: verket-

terd door de meeste groenen omwille van zijn zuilgebonden verleden terwijl de ecologen de zogenaamde derde sector elders in Europa promoten als het alternatief voor de markt; waarom zo vasthangen aan overheidsinitiatief en zo weinig geloof in initiatieven van buurten, gemeenschappen, groepen van burgers, verenigingen, niet-commerciële organisaties behalve als het van nieuwe sociale bewegingen afkomstig is.

Tot slot blijft het dubbelzinnig hoe Groen! zich nu verhoudt tot het middenveld. De integrerende en bemiddelende functie wordt bevestigd. Het middenveld als dienstverlener, als belangenbehartiger en als tegenmacht wordt niet benoemd. Groen! houdt er ten slotte aan om stevast een onderscheid te maken tussen klassieke (verzuilde) organisaties en de nieuwe sociale bewegingen en zijn voorkeur voor deze laatste te laten kennen (zie ook recente regelgeving). Dit doet onrecht aan de ontwikkelingen op het middenveld zelf, waar bondgenootschappen, samenwerking en verknoping de meest actuele tendens is (cfr. Staten-Generaal voor het middenveld).

[Bio]

Ann Demeulemeester is algemeen secretaris van het ACW en in die functie lid van het dagelijks bestuur van het ACW.

Korte repliek van Groen!

De kritiek van Ann Demeulemeester op het Manifest van Groen! is belangrijk en waardevol. Het leert ons dat, hoewel Groen! zich absoluut niet als een ‘milieupartij’ zonder meer wil profileren, het Manifest bij haar blijkbaar wel zo overkwam. Nochtans heeft zij kunnen merken dat rond sociaal-economische thema’s zoals werk, tijd, fiscaliteit, wonen en andere globalisering duidelijke en progressieve standpunten werden ingenomen. Maar ecologie blijft weliswaar een ‘groene draad’ vormen. De inpassing van ecologie in deze tekst vergde een moeilijke evenwichtsoefening – hoe onderstreep je het belang van ecologie zonder het verwijt te krijgen een éénthemapartij te zijn? –, maar binnen de partij bestaat er alvast een stevige consensus over dat ecologie in brede zin, naast sociale rechtvaardigheid, centraal moet blijven staan. Voor de groenen is de milieucrisis geen randfenomeen dat met enkele technologische snufjes en wat beter sorteren wel opgelost zal raken. Maar de opmerkingen van Ann Demeulemeester tonen aan dat Groen! erover moet waken zelf niet te veel aanleiding te geven om zich in de hoek van eenzijdige milieupartij te laten duwen.

Door het Manifest een “te radicaal” karakter toe te schrijven, raakt Ann Demeulemeester een fundamenteel punt. Vandaag blijkt dat inzake milieu, nachtvluichten, fiscale rechtvaardigheid, emancipatie van allochtonen en vele andere thema’s Groen! als enige partij op een gedurfde, progressieve lijn zit. Groen! wil in de toekomst met deze standpunten op het politieke bestel invloed blijven uitoefenen, zoals Agalev dat de afgelopen 20 jaar heeft gedaan. Het groene programma is overigens nog lang niet gerealiseerd. Demeulemeesters kritiek op het nog te vage economische programma is deels terecht. Alle partijen moeten inzien dat we een economisch model hebben dat erg belastend is voor het milieu, maar al 25 jaar geen volledige tewerkstelling meer garandeert en honderdduizenden mensen in de kou laat staan. De globalisering heeft het er niet gemakkelijker op gemaakt. In dit Manifest durft Groen! pleiten voor een ‘andere economie’, wat onder meer een andere globalisering inhoudt, alsook een gemeenschap die zich op Vlaams, Belgisch en Europees niveau opnieuw serieus met de economie bemoeit. Met deze uitgangspunten verschillen de Vlaamse groenen duidelijk van het paarse ‘Derde Weg’-denken waarin liberalen en socialisten elkaar schijnen te vinden. Toegegeven, het economische project van Groen! staat nog niet op punt; het gaat ook over een gigantische problematiek. Maar Groen! is alvast bereid met andere groepen en individuen na te denken over een alternatief voor de stress en werkloosheid, de nachtvluichten en delokalisaties, de te hoge belastingen op arbeid en de te lage belastingen op grote vermogens en milieuvervuiling. Wat dit laatste betreft, verwondert ons de opmerking over groene fiscaliteit. Als enige Vlaamse partij

bepleit Groen! bijvoorbeeld een vermogensbelasting op Belgisch niveau, met de nodige begeleidende maatregelen tegen frauduleuze kapitaalvlucht, een eis waarvoor het ACV al jaren tevergeefs de steun van grote partijen probeert te krijgen. Ann Demeulemeester heeft echter volkomen gelijk dat diverse belangrijke onderwerpen in het Manifest, zoals onderwijs of justitie, onvoldoende zijn uitgewerkt. De denkoefeningen voor een vernieuwend, groen-progressief project gaan onverminderd voort.

Dries Lesage

[Bio]

Dries Lesage is lid van de redactie van Oikos en was nauw betrokken bij de opmaak van het Manifest.

